

פרס המכללה
האקדמית ספיר
ליצירה צעירה

אסופת הסיפורים הנבחרים

2013

דבר ראש המחלקה לתרבות יצירה והפקה במכללה האקדמית ספיר

במשך שלוש שנים סופגים תלמידי המחלקה לתרבות כמות רבות של ידע. אבל בשלב מסוים, לאחר שהידע הזה הופנם, הם מתבקשים לשכוח אותו, או לפחות להתרחק ממנו, כדי להפוך מצרכנים ליוצרים. יוצרים במילים או במעשים, בכתובה עיתונאית או ספרותית, בעריכת ספרים או ביזמות תרבותית, בכל הדרכים והצורות האפשריות. התוצאות במקרים רבים מרתקות: ההכרות עם מה שנאמר כבר ונכתב ונוצר מאפשרת לסטודנטים לחפש מה עוד אפשר לומר וליצור, ואיך לחדש, לדמיין את מה שלא היה, להמציא.

ומכאן עלה הרעיון לקיים תחרות ספרותית המיועדת ליוצרים צעירים. נושא התחרות של השנה, "זהות חצויה", הוצע לנו על ידי הסטודנטים והוא מתאים למטרות הפרס: לפנות למי שעדיין לא כבול במוסכמות, לא כפוף לדרישות של קהלים, הוצאות ספרים ומבקרים, למי שיכול להרשות לעצמו אולי לא להרחיב עד היסוד את העולם הישן – אבל לפחות לדמיין את העולם החדש.

החוברת הזאת, הטקסטים הנבחרים שיתפרסמו באתר התרבות מעמול, והפרס הכספי לזוכה, הם אפוא המשכה של דרך שהחלה בכיתות הלימוד שלנו, במחלקה לתרבות במכללה האקדמית ספיר.

נורית גרץ

תודות

ליוזמת הפרס וראש המחלקה לתרבות, יצירה והפקה, פרופ' נורית גרץ לעמרי הרצוג, שירה לפידות ומירית בראשי, מרצים במחלקה לתרבות, יצירה והפקה ומארגני התחרות לחבר השופטים: הסופרים והעורכים עמיחי שלו ובני ציפר, הסופרת דורית רביניאן, מבקר הספרות יותם שוימר ובוגרת המחלקה לתרבות, יצירה והפקה רותם אלבז. לפרופ' ג'ימי וינבלט, נשיא המכללה האקדמית ספיר, ולמנכ"ל, ד"ר נחמי פז. למנהל יח' התקשורת והשיווק, סימון תמיר ולשני שושן.

השכלה גבוהה בספיר

www.sapir.ac.il

כל הזכויות שמורות למכללה האקדמית ספיר ולמחברים.

דבר השופטים

להיות כותב בראשית הדרך זה לא דבר פשוט. אתם מן הסתם עסוקים בעיקר בחיים עצמם, תובעניים ככל שיהיו, ובקושי מוצאים זמן לכתוב. במובן מסוים, אתם חיים במן בועה; אתם כותבים דברים, סביר להניח שאתם מראים אותם לחברים ולבני משפחה, מקבלים מהם תגובות, לפעמים מחמיאות, לפעמים משונות, לפעמים קצת מעליבות, אבל כנראה שלעולם לא אובייקטיביות. כך זה כשחיים בבועה. ובשלב מסוים צריך לנפץ אותה ולצאת לעולם.

פרס ספיר ליצירה צעירה נועד להוציא את הכותבים הזוכים לעולם בצורה בטוחה ונינוחה יותר, ובעיקר עם אמונה בכישרונם. כי כפי שאומרת הקלישאה (או השיר שהפך את זה לקלישאה), לא קלה היא דרכנו. אם בחרתם לכתוב, סביר להניח שבחרתם בדרך מלאת מהמורות. היא יכולה להרים לגבהים, ומנגד עלולה להוריד לרצפה. קל מאוד להישבר בה. נכון, יש סיפורי הצלחה מהירים כמו אגדות, אבל רובם קיימים בעיקר באגדות. ואין מה לעשות, הדרך עצמה היא חלק לא פחות חשוב מהכתיבה, כמה שהיא תהיה קשה, עדיין לומדים ממנו המון, ולא מפטיקים להתנסות ולהתפתח.

לכן, כשהדרך תהיה קשה, כשפתאום תקבלו מכה קלה בכנף, ותרגישו שזהו, נמאס לכם, הספיק לכם, אולי כדאי להפסיק לחלום – אז יגיע פרס ספיר ליצירה צעירה, ולא משנה כמה זמן יעבור מאז, ויזכיר לכם את הדבר הכי חשוב: שיש לכם כישרון, שיש בכם משהו מיוחד, שכנראה תמיד היה בכם, וגם אם הדרך גרמה לכם לפקפק בעצמכם, תיזכרו לרגע בפרס, תיקחו אוויר, תנשמו, ובתקווה שתמשיכו הלאה, וכל פעם שתגיעו לאיזו צומת, לאיזה מכשול או מהמורה – הוא יהיה שם כדי להזכיר לכם ולחזק אתכם.

אז אני פונה לזוכים, וקודם כל רוצה להודות לכם על הסיפורים הנפלאים, ורוצה להודות לפרופ' נורית גרץ על שהגתה את הפרס הזה, ומלבד הברכות שבהחלט מגיעות לכל אחד מכם, אני רק מבקש, שוב, שימו את הפרס במקום טוב, אפילו על הקיר, וכל פעם שתרגישו קצת פקפוק, פשוט תעיפו בו מבט, ותמשיכו הלאה. ושיהיה בהצלחה..

עמיחי שלו, יו"ר חבר השופטים

בשם השופטים – **בני ציפר, דורית רביניאן, יותם שוימר ורותם אלבז.**

זיתים דפוקים / דעאל רודריגז גארסיה

נימוקי השופטים

הסיפור הזוכה "זיתים דפוקים" מתאפיין בכמה כוחות, ובכמה דברים ייחודיים. קודם כל מדובר בטקסט אותנטי שצומח מתוך הכאן והעכשיו, מהריחות והטעמים והקולות של ההווה הישראלית, בלי שום התייפייפות או ניסיון להרשים. שנית, יש בו כתיבה פיוטית וחדה ובעלת רעננות ומקוריות, מעין כתיבה שבאה ממקום אחר. אמנם מדובר בכותב בראשית דרכו, אבל עולה מתוך הכתיבה שלו משהו בשל, מודע לעצמו, משהו בעל כוח וקול משל עצמו. ואולי הדבר המשמעותי ביותר הוא דווקא המימד השכבתי, האלגורי של הסיפור, הרי הזיתים הם בעצם לא זיתים, ואולי כולנו במובן מסוים מרגישים פה כמו זיתים, שכובשים אותנו, ודורכים עלינו ודופקים אותנו, אבל אין מה לעשות, על הטעם שלנו לרגע אי אפשר להתווכח.

אני עדיין לא יודע איך להגיד לה את זה. גם מחר יש לה מבחן ממש גדול. עדיף כבר שבוע הבא. אולי עדיף לכתוב את זה וזהו. אבל לא במייל, לכתוב לכתוב, עם דיו ודף וכל העסק הזה, כמו פעם.

היא דווקא יפה והכל. אני מתכוון, לפעמים מהפרופיל היא נראית מושלמת, כמו ההיא מהסרט הארוך מדי, הצרפתי. (היא הראתה את הסרט הזה בערב של החוג). והיא גם מבינה. שנים לא הבינו אותי ככה. לא צריך להסביר כל דבר שלוש פעמים. כאילו ייצרו אותנו על אותו פס יצור. הפס של הפגומים.

האלה שיש להם דיו שחור מלמעלה. אלי קונה כאלה כל חודש. עשרה ספרים במאה. עורפים הם קוראים לזה. אתה חייב לבוא איתי, הוא מתלהב, זה כמו קנדילנד, עם כף המתכת והשקית שנסגרת לאט בואקום, כמו קנדילנד אבל של ספרים. ומה, אף פעם אתה לא מבין איפה באמת הפגום הזה. הכל פיקס, הכריכה, העימוד, האותיות. אמנם יש כאלה שהוא הפסיק לקרוא באמצע אבל זה לא קשור. אז מה הבעיה איתה בעצם?

היא לא מספיק. לא מספיק מזיעה, למשל. כאילו אין לה ריח גוף. זה כמו הירקות החדשים האלה, של הסופר, שסבתא אומרת שהם מפלסטיק אפילו שהם אמיתיים. וככל שהם גדולים ויפים יותר זה רק יותר גרוע. ככה היא, אף פעם לא נראית כאילו הרגע קמה משינה, כשהעיניים עגולות וגדולות יותר כמו של ילדים. תמיד מסודרת, תמיד נושמת באורך הנכון. קשה לדמיין אותה בסוף ריצה, גם אם זה יראה לך מבריק במבט ראשון, כשתתקרב ישר תקלוט שמה שיוצא לה מהבלוטות זה בושם דיילות. משהו נינוח. ואני מחפש מישהי לריצות, "מישהי מהשטח", כמו שאומרים בשכונה. אחת שכשאבא יראה אותה יזרוק לי מהצד, "חריפה, זאתי". כמו הזיתים החריפים האלה שדופקים את הטעם לכל מה שאוכלים איתם. בלי להיות נחמדים.

היו זיתים כאלה בשבת. אחרי שעברו בדיוק שלושה חודשים מהיום שאבא שם אותם בקופסאות של הסילאן. כי ההבדל בין שלושה חודשים לשלושה חודשים פחות יום זה כמו ההבדל בין אום כולתום לנינט טייב. ככה אבא אומר, זה עניין של בוסר, והאנשים שלא מבינים בבוסר זה גם האלה שנופלים בַּאֲשָׁה. נופלים בקטנה אבל נופלים, כי הם היו יכולים להיות ככה קרובים לאחת שתביא להם את התיבול לחיים.

הזיתים נפתחו במיוחד בשבילי. בצבא הייתי עושה יומיות. יוצא עם נשק אבל יומיות. ואחרי הצבא הייתי בבית, לומד לפסיכומטרי. אבל עכשיו אני לומד בירושלים, כלומר באוניברסיטה, ומגיע רק פעם בחודש הביתה. אבא אומר שצחי בצבא לא סוגר כל כך הרבה. צחי זה אחי הקטן. קטן בגיל הכוונה. והוא בגולני, לא סתם גולני, "קופי הדממה", כמו אבא.

"מי שישמע מצא לו שם חברים חדשים", אמא אומרת למקרר הפתוח, כאילו הפסיכולוג שלה יושב שם בפנים. אבל אין לה פסיכולוג, בכלל פסיכולוג זה המצאה של אשכנזים, כמו כל האוניברסיטה הזאת, "והכול התחיל מזה שלא

הלך לקרבי", סוגרת את המקרר ומגישה לי את הזיתים לפרצוף, כאילו רק אני יושב בשולחן שבת.

אבל שולחן שבת זה תמיד עשרה, חמישה עשר אנשים. כי פחות מעשרה זה לא כבוד לשבת. אז כבר מיום רביעי אבא ואמא עושים ישיבת מוזמנים. עומדים מול המקרר וכותבים שמות על הדף שמתחת למגנט של הפיצה. קודם כותבים שמות אחר כך מוחקים, העיקר זה המחיקה, כמו רשימת חיסולים. ככה מי שחשוב נראה יותר בולט על הדף, הסביר לי עמיר.

עמיר הוא בן דוד שלי. וכמו כל הבני דודים הוא משתמש בשירות האורח המתמיד, בגלל שהוא משפחה ובמשפחה אין רשימות. ככה השולחן שבת קופץ מעשרה לחמשה עשר, או חֲמֵשָׁסָרָה כמו שיניב אומר. כל יום שישי בין שתיים עשרה לשתיים בצהריים מתחילים הטלפונים לבית. הטלפונים של הבני דודים שלא סגורה להם הפינה של שבת בבוקר, או בערב, או שתיים. ורק לטלפון של הבית מתקשרים, כי השיחה הזאת היא לא למישהו פרטי אלא למשפחה.

הזיתים מהמקרר היו חריפים השנה באופן מיוחד, כי אבא שמע מאיציק של התיקונים שכשהזיתים קרים זה שומר על החום של החרף חזק יותר. וזה כנראה מה שהביא לי את העצבים. עמיר אומר שכבר שהייתי ילד הזיתים היו עפים לי למוח כמו ערק. אבל מה שעף לי למוח זה שאיך זה יכול להיות שבכל המשפחה הזאת אף אחד לא מבין שאין ברירה, ויהיו פה שתי מדינות בסוף. שתי מדינות לשני עמים (פעם הייתי אומר לשתי עמים, אבל היא תיקנה אותי, כי עם זה לא נקבה). וזה לא שלא נמאס לי מערבים, אם היה אפשר לעשות אנטר והם היו נעלמים הייתי לוחץ אנטר עכשיו, אפילו בשבת. וזה לא דווקא כי הם ערבים, גם סקנדינבים ממש לא קשורים פה, עם האיפור הכהה שלהם, הגובה המוגזם והשפה שיוצאת מהשיניים. אבל אי אפשר וזה בדיוק הקטע. זה דִּילֵט לא אנטר יא הומו, עמיר ירק את הגרעין. אבל הוא פספס אז הגרעין נתקע בצלחת של החומוס. צחי לעס וקרץ לאבא, מאשר סופית שהזיתים עולים למוח טוב השנה. ואבא אמר, זיתים זה הפרי הכי ישראלי שיש. מה פתאום סברס? זיתים. הסמל של גולני זה סברס? לא. הסמל של גולני זה זיתים. וואלה אתה צודק, אמרתי, זיתים זה הכי ישראלי, מרים, דפוקים וכולם נראים כמו חיילים. הזיתים האלה כבושים לא דפוקים, מאמי, אמרה דודה אסתי, אבל לא הסתכלה לי בעיניים אפילו לשנייה אלא ניגבה חצי צלחת חומוס. חצוי עם הגרעין.

לפני חודש דודה אסתי היתה בירושלים בסיוור של הועד עובדים. אני רק קופצת שניה לראות את הבחורה, אני רק דודה זה בסדר. או שתביא אותה לפה, אנחנו אוכלים צהריים במנורה של הכנסת, מדהים פה, היא נאמה לי לתוך האפרכסת בטונים גבוהים מהרגיל. מבחינתי שתבוא איך שהיא, אתה יודע שאני לא עושה עניין, תזרוק לה מילה בשבילנו, אה? אבל בסוף אפילו לא אמרתי לה. כי לא היה טעם ולא היה זמן. קבענו ללכת בערב להשקת ספר שירה ב"תמול שלשום". ספר של החברה הכי טובה שלה. הכי טובה, אבל לא ראיתי אותה אף פעם. וגם האקס שלה ינגן שם והוא מנגן מדהים. קצת אוונגרד, קצת אתני. ידעתי שהיא תרצה להספיק לעבור בדירה, להתקלח להחליף בגדים, להתארגן מה שנקרא. בכל זאת השקה. זה היה הערב שאני אזכור להכי הרבה זמן. היא הציגה אותי בפני כל המוזמנים כמו אמא בטקס סיום קורס קצינים. כל דבר שאמרתי הצחיק אותה. כל משפט שזרקתי נראה לי פתאום גאוני. היא שמה לי יד על המצח ואמרה, המחשבות שלך זזות כמו דרקון שאם מורידים לו ראש אחד צומחים שלושה במקום, וזה דווקא יפה בעיני.

הבנות הלכו למטבח להביא את הבשר. אני עברתי לב', כלומר הורדתי את החולצת שבת שזה מותר רק אחרי מנה ראשונה. לדבר כבר לא היה אפשר בגלל הרעש, אז התחלתי לזרוק הערות בתלול מסלול. אבל אתה יודע מה יפה עמירוס? שאף אחד בשכונה הזאת לא מבין שאנחנו בפיגור מול העולם. שכל מה שהעולם הבין כבר לפני עשרים שנה אנחנו לא מבינים. וזה שאין ברירה. ושכסופו של דבר גם הם בני אדם. אמרתי ליניב שזה כמו לשחק פיפ"א 95 בגיימבוי 2013. אז הוא אמר לי שבכלל לא היה פיפ"א בגיימבוי. ועמיר צעק שיהיו בני אדם כמה שבא להם אבל למה פה. התייאשתי מיניב למרות שהוא ישב קרוב והיה לזה פוטנציאל, כי הוא לא ממש הבין אותי. היא דווקא מבינה והכול.

עמיר היה בדיוק בקצה השני של השולחן והיה מבסוט מהמשפט היעני מתוחכם שלו כמעט כמו מהערק. מצצתי את הגרעין של הזית חזק בצד שמאל של הפה, מעל הסתימה, וסיננתי לו, אבל הם כאן והם בני אדם בדיוק כמוך ואתה סתם קולוניאליסט. אבל לא הצלחתי להגיד את המילה טוב בגלל הגרעין של הזית. אמא ודודה אסתי התחילו להנחית מגשים במשקל טון על השולחן תוך כדי המלצה על כמות הבשר היומית המומלצת לגבר, כך שעכשיו דיברתי

בעיקר לסירים אבל התכוונתי לעמיר. הוא מזג לעצמו איזה קילו קציצות ואם היה נרמה לי שהוא שכח מכל העניין הוא צעק לתוך הצלחת, מה קולונל? כולה הייתי סמל וגם זה בטעות. ותדע לך שככל שהמפקדים נהיים גבוהים יותר הם רק נהיים שמאלנים יותר כי המדינה מכריחה אותם ללכת לאוניברסיטה כדי שיירפק להם השכל כמוך. אותי מה שמעניין זה עם ישראל נטו, וזה לידיעתך מי שעשו לו ברית מילה במניין. ועם ישראל לא צריך שיגידו לו מה לעשות. למה הוא מומחה במה לעשות. ובמיוחד עם ערבים, למה עוד מישמעאל אבינו התחיל כבר הסיפור הזה. אבא הסתכל בעין אחת על הצלחת שלי ובעין השנייה סימן לאסתי שאני בתת תזונה. תשמע מה שעמיר אומר, עם ישראל זה העיקר, ואני למדתי את זה בדרך הקשה. לא הבנתי מאיפה לאיפה עוברת הדרך הקשה והזרוע של אסתי חסמה לי את כל שדה הראיה. אכלתי מהר קציצה אחת כדי שיהיה לי כח לויכוח. עם ישראל זו קהילה מדומיינת יריתי לעמיר, אבל בדיוק הייתי עם הסכין ביד ככה שזה יצא די מאיים. מה מדומיינת? אתה דמיינת שחתכו לך בכרית? תשאל את אסתי היא תספר לך בדיוק את הפרטים. תראה, זה כמו מועדון אוהדים של מכבי ברגע שהקבוצה תתפרק אף אחד לא יזכור אחד את השני. זו קהילה לא אמיתית, ניסית. אמיתי אמיתי, אבא נהם ומזג לי קולה. הכל אמיתי חוץ מהקהילה של הכורדים שנהיו חסידי ברסלב. זה קהילה בדמיון שלהם. ואיך יצאו הזיתים, אה שלומי? נכון חריף? ככל שאתה יותר מקרר אותם אתה מגלה שבפנים הם רותחים, כמו לכה הם רותחים. תאכל, יא עיוני, זה יפתח לך את כל התיאבון. תאכל שיהיה לך כח ללימודים, שיהיה לך מקצוע כמו שצריך. תאכל, יא עיוני.

אמרתי לה שממש קשה לי שהיא חצי שבוע בגבעת רם וגם שאני ממש עמוס במבחנים, ככה שאין הרבה סיכוי שזה ילך כרגע. אבל אולי בהמשך נבדוק את זה שוב. היא רצתה להשתגע אבל היא לא הצליחה. במקום זה היא חיכה ואמרה שזה ממש מובן. לא יודע למה עשיתי את זה, חנן אמר שחצי קמפוס רודף אחריה ושאני דפוק. אמרתי לו שאני דפוק וזה כל הקטע ושהיא לא יודעת להזיע. ושלא באמת בא לי ללכת איתה להפגנות האלה בגן הסוס, וגם תמיד קר שם. בא לי לשכב במיטה ולשחק בפרו אבולושן בית"ר נגד הפועל תל אביב על הכי קל ולנצח 0-10. חנן גלגל סיגריה ואמר, יש לך מבנה אישיות סכיזופרני.

אחר כך היא הלכה, זה לא היה כזה דרמטי, פשוט היה לה את התכנית מצטיינים הזו, וזה ממש לא נעים לאחר כי זו קבוצה קטנה. אז כתבתי לה בהודעה שלא היה לנו סיכוי מראש בגלל מה שקוראים פערים תרבותיים. ניסחתי את זה יפה פעמיים שלוש בשיעור של המרצה המשעמם הזה, שכולם יודעים שהוא עובד כאן רק כי סידרו אותו בפרוטקציה. בסוף לא היה לי אומץ ושלחתי את ההודעה לעצמי. שיהיה לי שמור בדואר נכנס. מה אכפת לי, המקום באיפון אף פעם לא נגמר.

חשבתי שאני אשאיר אותה חברה בפייסבוק רק בלי העדכונים. מי צריך לראות תמונות שלה בברלין כל הקיץ. וקצת חבל שאצטרך לוותר על הקורס ביחב"ל שנה הבאה כי היא בטוח תהיה שם וזה קורס קטן כזה. וגם התמונת פרופיל, תכלס הכי יפה שהיתה לי עד עכשיו, כלומר עם הכי הרבה סטייל. המרצה תקע בי מבט רצחני. קלטתי אותו דרך האישון שלי שהשתקף במסך של האיפון, אבל הוא לא קלט אותי. הוא לא אוהב שלא מקשיבים לו, אולי כי אין לו מה להגיד. הוא עבר לחנן. חנן לחש לי באוזן שיש למרצה הזה מבנה אישיות פראנואידי. זה בדוק, והוא יכתוב על זה עבודה סמינריונית. או אפילו את התזה. אל תדאג אמרתי לו, עוד חמש דקות עפים מפה.

אומן / יאיר אגמון

נימוקי השופטים

הדבר המיוחד בסיפור "אומן" הוא קודם התיאור הבהיר, היפה והאותנטי של ההתרחשות, אבל גם הבחירה עצמה. יאיר בחר לספר סיפור, להיכנס לתוך מקום שהספרות הישראלית בדרך כלל לא נכנסת לשם, וגם לא רוב התודעה הציבורית, וכשהיא נכנסת לשם, היא עושה זאת במן מכבש של סטריאוטיפיות ודעות קדומות, וזה קודם כל תפקיד של סופר, להסתכל למציאות בצורה נוקבת ונטולת כל דעות קדומות, ולספר באמת מה קורה מאחורי הסיסמאות והמיינסטרים והטוקבקים. כמו כן, יש משהו בסיפור הזה שפשוט עשוי נכון ומדויק מבחינה ספרותית. אם אתם רוצים לדעת איך כותבים סיפור קצר כמו שצריך, זה הסיפור שאתם צריכים לקרוא.

השמים היו עכורים וחשוכים וסמיכים והארץ היתה שקטה, וכל הרחובות היו נקיים, והפה של ידידיה היה יבש מרוב חשש ומרוב ציפייה ומרוב געגוע, (פעם הוא התגעגע), והאוטו של האבא שלו עמד בפקק בכניסה לנתב"ג והמתין לעיניים הנוקבות של הסלקטורים ששם בכניסה, וידידיה הסתכל על האבא שלו שהקשיב לרדיו, וחשב, לפחות אני לא איתו בחג הזה, ובסוף הגיע התור שלהם לעבור, והאבא של ידידיה פתח את הדלת של הצד שלו, כי החלון החשמלי לא עובד, ואמר לבודק, ערב טוב, והבודק אמר לו, ערב טוב, ואחר כך הוא הוסיף, שנה טובה, וידידיה חייך אליו, והאבא שלו סגר את הדלת והתחיל לנסוע את

לה, ווטר ווטר, והדיילת הבינה, והביאה לו מים, והחרדי שתה, ומאחורי הגב של ידידיה ישבו שני נערים, ואחד מהם אמר לשני, הם כולם גרוזינים במשפחה הזאת, אחת עשרה אחים, כולם גרוזינים,

ואחר כך, כשהמטוס כבר המריא, באיחור של שעה, האיש שישב לצידו של ידידיה מחא כפיים ושר יחד עם כל המטוס, אומן אומן ראש השנה אומן אומן ראש השנה אומן אומן ראש השנה, איזה מן דבר זה, שמטוס שלם שר ביחד את המילים האלה, בלי שמכירים או משהו, והמנגינה של השיר נכנסה לראש של ידידיה, וידידיה זמזם אותה ביחד עם כולם, ואחר כך הוא נרדם, כאילו שלהיות בתוך גליל פח באמצע השמים ובעיבורו של הלילה זה דבר של מה בכך, וכשהוא ישן הלב שלו סוף כל סוף נרגע, והידיים שלו סוף כל סוף נרפו ויבשו מזיעה, והריח של כל היהודים שישבו איתו במטוס כבר לא הטריד את הנחיריים שלו ואת השערות הקטנטנות שרחשו בהם,

ובסוף הוא נחת, המטוס, בקייב, והאוויר היה שחור וקר וגלותי ונוכרי וערל, וכל היהודים יצאו מהמטוס והצטופפו באוטובוסים כפופים שלקחו אותם לטרמינל, וידידיה, שהיה גם ככה המום מההחלטה הזאת, הספונטנית וחסרת האחריות שלו, לטוס, מצא את עצמו שולח הודעה לאבא שלו דרך החבילה של פלאפון חו"ל, ובהודעה הוא כתב, אבא, נחתנו בשלום, אני עכשיו בקייב, נשתמע, וכבר כשהוא שלח אותה הוא התחרט, וכשהם הגיעו לטרמינל החדש בקייב, כל היהודים שהקיפו אותו מלמלו שלפני שנה לא היה כזה טרמינל יפה, ועכשיו יש, בגלל שהיו באוקראינה משחקי יורו, וממש לפני שהגוי החתים לו את הדרכון, בקע קול נורא ומהדהד מהשמים של הטרמינל ואמר, ככה בעברית, שלום וברוכים הבאים, העישון בכל רחבי שדה התעופה אסור, הציבור מתבקש לשמור על הסדר והנקיון, ובכך לקדש שם שמים, כתיבה וחתומה טובה, וידידיה שהקשיב לכל מילה, צחק כשהכרוז דיבר על קידוש שם השמים, והגוי שאמור היה להחתים חשב שידידיה לועג לו, והתמהמה עם ההחתמה וגם קילל אותו באוקראינית, או ברוסית, וואט אָבָּר,

ואחר כך כולם יצאו משדה התעופה אל הקור של הגלות, וידידיה הלך אחרי כולם, ונכנס עם כולם לאוטובוסים של חברות ישראליות, והאוטובוסים שהיו עם גיר דינני נסעו דרומה, לאומן, וידידיה שהיה ער כל הדרך הביט מחוץ לחלון על הנופים החשוכים של אוקראינה וחשב, מה אני עושה כאן, וכשהאוטובוס

המרחק המוגזם הזה שבין הבידוק לבין הטרמינל, ואחר כך, כשהם כבר הגיעו לכניסה של הטרמינל, ידידיה הביט בהמוני החרדים שצבאו על הכניסות, עם מזוודות שחורות ותיקים קשיחים מיוחדים לשטריימלים, והחרדים הלכו מהר ודיברו בקול, כמו שחרדים עושים, והמכוניות נדחקו וצפרו, וידידיה הזיע בכפות הידיים, ובסוף הם מצאו מקום לעגון בו, קצת רחוק, אבל לא נורא, והאבא של ידידיה יצא מהאוטו, והוציא את הטרולי האדומה, הזרה כל כך ללוקיישן, ואמר לידידיה, קניתי לך חבילה של פלאפון חו"ל, כי ידעתי שלא תסכים לי, אבל אני רוצה לשמוע שהגעתי לשם ושהכל בסדר, וידידיה התעצבן ואמר לאבא שלו, אבל אבא למה זה טוב, זה רק שלושה ימים, אוף, למה לדחוף, למה לדחוף כל הזמן, והאבא של ידידיה אמר, די ידידיה, קניתי, נגמר, וידידיה חשב, זה לא נגמר, זה אף פעם לא נגמר, והאבא שלו חיבק אותו כמו שאנשים שלא יודעים לחבק מחבקים, וידידיה, שהרגיש איך המרפקים של האבא שלו מסתערים עליו, חשב, נו לפחות הוא לא יהיה שם, ועוד לפני שהוא נכנס לאולם הנוסעים קפצו עליו שישה בחורים שונים עם יציאות משתרבות, ונגעו בו והתקרבו אליו ואמרו לו, צדיק, יש לך קצת כסף לתרום לי לכרטיס טיסה, וידידיה חייד לכולם במיאוס והשתעל ואמר להם, לא, אני מצטער, והמשיך ללכת, ובכניסה לאולם עמד חסיד ענק ושמן עם גלבייה ותקע בשופר עצום, והרעש של השופר נכנס לידידיה לאוזניים, ומשהו בו התעורר, ומיד נכבה, כמו שאצל כולם תמיד,

ואחר כך, אחרי שעתיים בתור עם רכבות אנשים עם כיפות ועם חליפות ועם שופרות ועם אגלי זיעה, הוא הגיע לטרמינל העגול וההומה, וקנה לעצמו קפה במחיר חצוף, והתיישב על כורסה שחורה מול המים שירדו מלמעלה בצבעים, והקפה היה חלש ובהיר ומתוק מדי, אבל המים מהלמעלה הרגיעו אותו, שזה מה שחשוב עכשיו, ומחוץ לבשר שלו התרוצצו היהודים בין החנויות, וקנו לעצמם סיגריות ומשקאות טובים, ויהודי אחד אמר לחבר שלו, אל תקנה כאן פאקטים, תאמין לי, באומן זה עולה רבע מזה, תקנה שם, והיהודי האחר האמין לו, והלך לברור משקה חריף, כי בכל זאת היה לו כסף לבזבזוים, וכשהוא נכנס למטוס, חרדי אחד אמר לחרדי אחר, איך אני מבקש מהדיילת הזאת מים, והחרדי השני חשב רגע, ומיד אמר לו, ווטר ווטר, תגיד לה ווטר, והחרדי ניגש לדיילת האוקראינית שהפנים שלה היו פחוסות, ואמר

עצר ידידיה התעורר, והצוואר שלו היה תפוס ובחוזן היה כבר אור אשמורת דהוי, וידידיה הביט על העיר ועל הבתים הקלושים ועל האגם ועל כל היהודים שצעדו ברחובות, כאילו שחמש בבוקר זו שעה סבירה להתהלך בה, וכאילו שנשארו יהודים באוקראינה אחרי מה שעשה הרייך השלישי, והאוטובוס עצר וידידיה ירד ממנו, והלך אחרי כולם, למעלה, אל הציון הקדוש,

והרחובות המו אנשים, אנשים רבים, חרדים וערסים ונערי גבעות ודתיים לאומיים וחילונים כמוהו עם עגילים, וכולם היו בנים, וכולם הלכו ממקום למקום למרות שחמש בבוקר, וידידיה גרר את הטרולי האדומה שלו שלא היתה קשורה לשום דבר, והתקדם, אלהים יודע לאן, ובכיס שלו, בתוך הארנק, היה את הפתק עם כל הפרטים על הדירה שצביקה סידר לו ושבה הוא אמור לישון בחג הזה, וידידיה הוציא את הפתק ופתח אותו וקרא את מה שהיה כתוב בו, ללכת את כל רחוב פושקינה, בתחנת מוניות לפנות ימינה ולחפש את הוילה של יוליה, ככה היה כתוב שם,

ברחובות לא היו שלטים, וכל האנשים שזרמו בהם נעלמו לתפילות שלהם כמו עכברים, אבל למעלה, מעל הציון, היו כמה חרדים שעמדו ודיברו, וידידיה ניגש אליהם ושאל אותם, סליחה, אני מחפש את רחוב פושקינה, והחסידים צחקו, והבטן שלהם עלתה וירדה, ואחד מהם הצביע על הרחוב שהם עמדו בו ואמר, יש באומן רק רחוב אחד עם שם, וזה הרחוב הזה, וידידיה אמר להם תודה, ושנה טובה, והתחיל ללכת ברחוב פושקינה בשקט, ורחוב פושקינה היה מטונף מכוסות של קלקר ומשקיות ניילון ומאינסוף של פלאיירים דתיים, והבתים היו מכוסים בכרזות ענק, דרך צדיקים מאחלת לקהל נוסעיה כתיבה וחתימה טובה, נגיה, והרחוב היה עמוס בשוטרים אוקראינים, שעישנו ושיחקו בפלאפונים שלהם, ובלב הרחוב היו אוהלי ענק עם כניסות מוסדרות ורשמיות, איי, בי וסי, ובכניסות עמדו מאבטחים אוקראינים, ומול האוהלים היה שלט עצום וירוק, קפה סטארבאקס, ומתחת לשלט היו עשרות מתקנים וברזים, והאנשים ניגשו אליהם ושלפו מהמתקנים כוסות קלקר, ומילאו אותם בקפה או בתה או במיץ פטל, ולקחו עוגיה, וידידיה ניגש לשם, ושלף גם הוא כוס של קלקר, ומילא אותה בקפה מהברז של הקפה, ובחלב מהברז של החלב, והקפה היה חם וזול, וידידיה שתה אותו בהנאה, כי מהקפה בנתב"ג הוא ממש סבל,

ובסוף הרחוב באמת היתה תחנת מוניות כלשהי, עם ריכוז מוזר של

שוטרים, וידידיה פנה בה ימינה ושאל אנשים על הוילה של יוליה, והגויים שעמדו בחוזן על הכביש וניסו לשדל אותו לישון בבית שלהם במחיר מופקע, הצביעו לו על בית סמוק חצי אפוי שנראה במרחק ואמרו לו, בלי שיניים בפה, דא דא, יוליה יוליה, וידידיה הלך אל הוילה ונכנס אליה, והוילה היתה ריקה מאנשים כי כולם הלכו להתפלל, וידידיה נכנס לחדר הראשון מימין, שעל כל הקירות שלו היה עדיין טיח גולמי עם חוטי חשמל מבצבצים, ובחדר היו עשר מיטות צפופות ושולחן אוכל וכיור ומקרר, וידידיה התיישב על אחת המיטות והמתין למשהו שיקרה,

ואחרי כמה דקות משהו חזר מהתפילה, עם פאות בלונדיניות ופליז וטלית ותפילין על הראש, וידידיה נעמד כשהוא נכנס וניגש אליו ואמר לו, אהלן, פה זאת הדירה של טל יהודה, והאיש סימן לו עם היד שימתין, והצביע על התפילין שלו, ושוב סימן לידידיה שימתין, וידידיה הנהן כמו שאנשים שמבינים מהנהנים, והראש שלו כאב והטרולי שלו היתה אדומה, והוא השתעל וחיך והתיישב על המיטה שוב, ואחר כך הוא התמתח וחשב לעצמו, קיבינימט, איזה אלהים היה רוצה שבני האדם שמאמינים בו יתעלמו ככה אחד מהשני בגלל תפילה,

ומתישהו הוא סיים להתפלל, הבלונדיני, ומיד כשהוא סיים הוא ניגש לידידיה ולחץ לו את היד וחיבק אותו ואמר לו, ברוך הבא, רבינו, וידידיה חיבק אותו בחזרה, אבל רק עם יד אחת, כי הוא זר, וכי היה לו ריח של עיזים, והאיש אמר לו, אהלן, אני יוני, אתה איתנו בדירה, וידידיה אמר לו, אני לא יודע, אני צריך להיות בדירה של יוליה, ויוני חיך ואמר לו, וילה של יוליה יש רק אחת, ברוך הבא, כבר מצאת מיטה, וידידיה הניד בראשו ואמר, לא, לא, הרגע הגעת, ויוני אמר לו, אז שניה אני מוריד את התפילין ונמצא לך מיטה, וידידיה חיך אליו, ואמר לו, תודה, ובראש שלו הוא שאל את עצמו אם הוא צריך להיות עכשיו עם כיפה, או שרק בתפילות, ומיד ענה לעצמו שפאק איט,

ובסוף הם מצאו מיטה אחת, בחדר המרכזי, איפה שכולם אוכלים וישנים, ויוני חיך לידידיה ואמר לו, זאת המיטה האחרונה שנשארה, פעם באה אל תבוא שנייה לפני החג, וידידיה הניח את הטרולי על המיטה ואמר ליוני, העיקר שיש לי איפה לישון במאתיים עשרים דולר, ויוני חיך אליו ואמר לו, מאתיים עשרים אמרו לך, אני שלמתי מאתיים, ומיד הוא הוסיף, אה, זה בטח

כדי שתתרום קצת לכולל שלנו, קיצר, כשטל יהודה יחזור נדבר איתו ונראה מה הוא אומר,

וכשטל יהודה חזר הוא באמת לקח מידידיה מאתיים ועשרים דולר, כי הוא נרשם מאוחר והגיע מאוחר והיה קשה לשמור לו את המיטה הזאת, למרות שאין בה שמיכה וכרית, אבל אל תדאג, אנחנו בטוח נשיג, ולאט לאט הגיעו אנשים מהתפילה ונכנסו לחדר המרכזי ופתחו את המקרר והרתיחו מים והכינו קפה ומרחו שוקולד על לחם, והכניסו אותו לפה ולעסו ודיברו ונשנקו ושתו, וידידיה ישב שם, בשקט, כי לא היה לו עם מי לדבר ועל מה לחשוב,

ובסוף הוא יצא מהחדר, והוציא את הפלאפון מהכיס והתקשר בחבילה של פלאפון חו"ל לרעיה, שזרקה אותו כבר לפני שנתיים, כי למי הוא כבר יכול להתקשר, ורעיה, שהיה לה ריח של פרחים, ענתה לו ואמרה, היי ידיד, מה קורה, וידידיה אמר, היי רעיה, ושתק כי עלו לו דמעות בגרון, ורעיה אמרה לו, מה, הכל בסדר, איפה אתה, וידידיה אמר, באומן, ורעיה אמרה, מה באומן, באמת, אתה שם, עם כל הדוסים, וידידיה שתק, ורעיה אמרה, אתה לא רציני, נכון ידיד, מה אתה נהיה לי דוס עכשיו, וידידיה שתק שוב ואחר כך אמר, לא, ממש לא, זה לא זה, זה, ורעיה אמרה, וואי וואי, אתה אשכרה באומן, איזה דפוק אתה באמא שלי, וידידיה עצם את העיניים ולחץ על הדמעות לצאת ורעיה בלעה את הרוק שלה ונכנסה לאוטו שלה, ביבנה, ואמרה, טוב נסך, אני נכנסת לאוטו עכשיו, וידידיה אמר לה, ככה, מתוך הבכי, כן שמעתי, ורעיה אמרה לו, אז שנה טובה, ידיד, וידידיה רצה לומר לה שהוא אוהב אותה ושרק על הגוף החם והשזוף שלה הוא חושב כל הזמן, כל לילה, כבר שנתיים, אבל יצא לו רק, שנה טובה רעיה, חג שמח,

ואחר כך הוא עבר על כל אנשי הקשר שהיו לו בטלפון, כדי לראות למי עוד הוא יכול להתקשר עכשיו, ומהחדר שלו יצאו רעשים של אנשים שלעסו ודיברו, ולא היה לו לאן ללכת בעולם אז הוא חזר לחדר והתיישב על המיטה, ויוני שראה אותו ניגש אליו והביא לו מכה בגב ושאל אותו, צדיק, להכין לך קפה, וידידיה השתהה לרגע, ומיד אמר, כן, תודה, חזק עם אפשר, ויוני חיך אליו ונגע בו ואמר, רבינו, אל תדאג, באומן הקפה תמיד חזק.

יולי / שיר ראובן

נימוקי השופטים

במקרה של "יולי" כדאי לשים את הסיפור, את ההתרחשות מחוץ לקונטקסט, ולהגיד דבר אחד שהוא החשוב ביותר: יש משהו אחד חזק וחד משמעי שעולה מהסיפור הזה, וזה כישרון הכתיבה המיוחד של הכותבת, אי אפשר להתעלם ממנו, הוא מכה בך מהמילה הראשונה ועד המילה האחרונה. הוא מפעים, הוא יצירתי, הוא תוסס והוא צבעוני, והוא בעיקר מיוחד, וגורם לך לומר לעצמך: מי שכתב את זה פשוט חייב להמשיך לכתוב, ואנו רק יכולים לקוות שבבילה ובשביל כל מי שעשוי לקרוא, שיולי זו רק ההתחלה.

בוקר אחד התעוררתי כשהלב שלי גרוש בספרד. לא חשכתי עליה לפני, וסירבתי להיענות עד שאבין מדוע בדיוק הגיעה אלי. כשספינה מרכיבה עצמה בבקבוק, היא מחברת חלק אחד בכל פעם, ואם ארץ שלמה התיישבה בבית החזה שלי, ודאי היו לכך רמזים. ההשערות שלי התאימו לעולם קטן ושטוח יותר. אולי חצי-אמת ששמעתי על ספרד, שלחה מרגלים לכל תא בגוף שלי, וחודשים ארוכים התנהל מאבק סמוי ביני לביניהם, עד שהבוקר הם סוף-סוף ניצחו. אולי לפני שנים אבי נסע לשם והתאהב, וזיכרון הבחורה שאהב נטבע בו עד כדי כך שהועבר אלי בירושה. אולי הבוקר התעוררתי ליום בו האהובה הישנה מתה והגינות קדומה קוראת לי לטוס ולבכות על קברה של מי שיכלה להיות אמי.

את כל הניחושים התיירו עובדות יבשות או שיחות טלפון, ובנתיים המרחק ביני לבין ספרד צפצף באוזניי. לילה אחד לא הצלחתי לישון ויצאתי החוצה. השמש עדיין לא זרחה אבל ראשוני העובדים יצאו לעמוד בתחנת האוטובוס. האוויר היה צלול והם היו רעננים כמו שורה של כלי שח. יכולתי להריח את הבשמים שלהם מצדו השני של הכביש, ולרגע היה נדמה שהאוטובוס לא גייע לעולם. באותו רגע הבנתי שספרד הזדקפה בי כפי שגיל מסוים מעורר בילדים גובה ושיער פנים, מתוקפם של דברים גדולים שאי אפשר לתפוס. שנים הרגשתי איך העיר שגדלתי בה שוקעת בנשמת, ועכשיו היא כנראה עומדת להגיע לקרקעית. זו היתה קריאה אחרונה לצאת, ואם לא אנצל אותה אמות במקום שבו נולדתי.

כמה ימים אחר כך נחתי בנמל התעופה ובקשתי מנהג מונית לקחת אותי לאחד המלונות הזולים שיושבים על חוף הים, שומות מגושמות ומכוערות. כשהגעתי שכבתי על החוף בעיניים עצומות והנחתי לספרד להתגנב אלי. אחרי כמה שעות ידעתי עליה מספיק כדי לא לחזור. ידעתי שצירופי המקרים שם יקשרו לטובת כל מי שכוונותיו טהורות. ידעתי שמי שישמע ספרדית חודש ימים לא יזכור את שם הנעורים של אמו. אחרי שנה הוא לא יזכור גם את צבע העיניים שלה. ניסיתי להיזכר באנשים והרגלים שהשארתי מאחור, אבל אם ניסיתי לפרוט את הרושם העמום לשם או לכתובת הוא התפורר. ידעתי רק את ההווה, ובהווה שכבתי על חול והנחתי לספרדית להשכיח ממני הכל.

כמעט שבוע שכבתי על החוף עד שהחשיך ואז הייתי קמה, מתרחצת במים רותחים ויורדת לתפוס מונית. מכל נהג ביקשתי לקחת אותי לאכול במלון היקר ביותר בעיר. אף פעם לא אכלתי באותו מקום פעמיים. באותה שנה עבדתי כל יום כדי לקנות מכונית חדשה. כשחסכתי מספיק המשכתי לנסוע ברכבות ובכסף למכונית משחתי את עצמי בתענוגות של מעמד הביניים. שתיתי רק קוקה-קולה וקניתי כל דבר שנראה לי יפה. נהגי מוניות רגישים לסודות מהסוג הזה, כפי שחתולים הם הראשונים להרגיש רעידות אדמה, וכדי לחמוק משאלות העמדת פנים שאני יורשת צעירה, ושיש לי בעלות רוחנית מסוימת על השפע שהקיף אותנו. למלון האחרון הגעתי בעשר וחצי בערב יום שני בעיצומו של יולי, כך נכתב על לוח בכניסה. זו היתה הפעם הראשונה ששמעתי את התאריך, ולמרות שעברו רק כמה ימים משהו בו נראה לי גס באופן שלא יכולתי לסבול. בספרד

הזמן היה כמו דג שמן שפרפר מתחת לקליפת כדור הארץ, והימורה לנעוץ בו מזלג של חודשים וימים נראתה לי מגוחכת. עדיין היה יום שני בעיצומו של יולי ושום דבר שעשיתי לא הצליח להשכיח אותו מזכרוני. אכלתי שלוש מנות שיכלו להרדים מלכים, אבל הניסיונות לאבד את התאריך עוררו אותי. ידעתי שהוא ימשיך לנקר את כל מה שאהבתי בספרד ואז אאלץ לעזוב ולטוס בחזרה. אם אחזור הנה שוב אהיה תיירת, הד של העיר שגדלתי בה ולא יותר. המחשבה על כך גרמה לי לצאת מהמלון הממוזג ולהתפלל שהלחות תחנוק אותי. רציתי לעשות משהו שיקשור אותי הנה, משהו שלתאריך אין נגיעה בו. התחלתי להתיר את פקעת הרחובות המנומנמים שסביב המלון בהליכה מהירה עד שהגעתי לעיר.

חבורות של ילדים עמדו במעגלים ברחבה שכיתרו כמה קיוסקים וחנויות ספורט סגורות. היו שם אולי עשרים חבורות כאלה ונראה שכולם מחכים למשהו. הסתכלתי על מעגל אחד שמנה חמש בנות ושלושה בנים. הם צעקו אחד לשני בשפה שנולדה על שפתיים של אלף זונות. חבורות מהסוג הזה הן מגדלי קלפים, ואם הקלף שבראש יפול המגדל כולו יתמוטט אחריו. אז הילדים האלה יאלצו לעשות משהו אחר עם הזמן שלהם, לתת שיעורים פרטיים לאחיהם הקטנים או לשחק כדורסל. במעגל שהסתכלתי עליו זו היתה ילדה גבוהה שלא הפסיקה לצעוק. קראו לה ניכבה ושמה עלה לאוויר לפחות פעם בדקה. אם הילדים האלה היו בני האדם האחרונים בעולם והיה עליהם לבנות את התרבות מהתחלה, המטבעות הראשונים שלהם היו נושאים את הדיוקן שלה.

החלטתי לעמוד שם עד שאבין מה הם אומרים. המדרכה כולה כוסתה בקליפות גרעינים עד שאחד מהם אמר, אם חותכים אשכולית וקושרים חצי מכל צד של היד לכמה שעות היא נשברת בקלות. הוא דיבר בחרדת קודש, כאילו המילים יכולות לשרוף את לשונו. פתאום הבנתי את הצעקות שהגיעו ממעגלים אחרים ואת השריקות של נהגי המכוניות שחרקו ליד. חיכיתי שנייבה תצחק לו, תלעג לו עד שירוץ משם. הוא היה ילד נמוך ויפה, הידיים שלו ודאי עדיין היו רכות, ואני חיכיתי מהצד שטופה בשנאה צודקת. ואז קרה נס. היא הסתכלה עליו ואמרה, באמת? הילד היפה הנהן והיא אמרה, איזה יופי. זו היתה עדינות שלא נתקלתי בה, עדינות שראוי לשמוע רק מתוך קונכייה, ופתאום רציתי לרוץ אליה ולמתוח סביבה כילה.

התקרבותי ואמרת, זה נכון. היא ענתה באנגלית שנסדקה על שפתיה, אני יודעת. שאלתי איך והיא אמרה, מזהים אמת כששומעים אותה. כולנו שתקנו והנוכחות שלי הלכה והכבידה את האוויר. לפעמים את מגלה את עצמך בלי להתכוון וידעתי שאם הייתי עומדת שם עוד קצת ניכיה יכלה לדעת הכל עליי, את שמם של הוריי ומה הביא אותי הנה. הביך אותי לעמוד מולה בכיוגרפיה מפוסטרת כל כך, אבל לא היה שום פתרון אחר. ספרד הלכה וחמקה ממני כמו קוביית קרח שנמסה בכף היד. אמרתי, אני צריכה לשבור את היד שלי, אתם יודעים איפה אפשר להשיג אשכולית בשעה כזאת?

הלכנו ברחובות כמו ששמועה עוברת על שפתיים. חצינו סמטאות קטנות ומלוכלכות ובאותם רגעים חלקנו דבר עצום שמעולם לא הרגשתי. אם הייתי מתעוררת באות רגע ומגלה שחלמתי הכל, הייתי שומרת את התחושה הזאת כל היום כמו נר שאסור שיכבה. הלכנו עד שלאט לאט רעש החבורות, שהיו פזורות בכל האזור, שקע. עכשיו הרממה הופרה רק על ידי הצעדים שלנו וניסיתי לדמיין את בני הלוויה שלי קונים נעליים. הם היו בני פחות משמונה-עשרה, הילד היפה שסיפר על האשכולית אפילו פחות מארבע-עשרה. דמינתי אותם מודדים נעליים חדשות ואז חוזרים הביתה במכונית של ההורים שלהם ולפתע הייתי מוקפת בילדים זרים ברחובות שלא הייתי בהם. פחדתי שיעלמו לבתים שלהם, או שייכחלו מהיד השבורה וישאירו אותי כך באזור שלא עוברות בו מוניות.

הלכנו קרוב לרבע שעה וקבעתי שאם אצטרך ללכת יותר מחמש דקות כל החששות שלי מוצדקים ואז אסתובב וארוץ לכיוון הנגדי. הם יכעסו, ללא ספק, אולי אפילו ינסו להשיג אותי. שאלתי את ניכיה מתי נגיע והיא אמרה שהגענו. דברים כאלה לא יכלו לקרות בשום מקום אחר. היא עלתה למעלה וחזרה אחרי חמש דקות. יכולנו לעלות אבל לא כולנו, כי הדירה קטנה אבל יש בה אשכולית. רק ארבעה יכולים להיכנס. אני, כי היד שלי. היא, שהשיגה את הדירה הקטנה שעמדנו להתארח בה. אחר כך היא אמרה שגם הילד היפה שהציע את הרעיון צריך לעלות. בקשר לאדם הרביעי, אמרה, אפשר להתחלף. יש עוד חמישה מאיתנו ולפחות עוד חמש שעות עד שהאשכולית תפעל. עלינו לדירה, שלושתנו ועוד בחור גבוה. הוא דיבר ברוע מהסוג שמתיר קשרים. ראשונים נפרמים מתח או עצבים, ואחרי שאמר משהו על השכונה

הזאת חזרתי בי מכל פחד מהילדים. אחר כך נפרמו קשרים אחרים, ובקושי הצלחתי להשאיר את עיני פקוחות. בשלב הזה כבר הגענו לדירה ואני ישבתי על ספת יחיד ענקית בזמן שניכיה הלכה למטבח. לא ידעתי למי שייך הבית אבל הכל בו הרגיש כאילו די בתוזה אחת והוא יקרוס. המדפים יפלו תחת הספרים והשולחנות תחת הספלים והרצפה תחת כולנו. הלכנו בה בעדינות של אחיות שסועדות אדם גוסס. כמה דקות אחרי שהגענו, ובשלב הזה בשיחה עם הבחור ההוא כבר שקעתי בספה ועצמתי עיניים, היא חזרה לסלון וקשרה שני חצאים של אשכולית סביב היד שלי.

עכשיו כבר לא היתה דרך חזרה. ניסיתי להיזכר בדבר הכי כואב שקרה לי ולהכפיל אותו עד שיכבד שבר ביד. הרגשתי לחץ עולה מהגב התחתון כמו שעץ מטפס על בניין. הבחור עם הקול המרגיע נרדם על אחד הכיסאות ונראה שהוא ישן שנת קדושים. גם הילד היפה נרדם על ספה שהיתה שם. אמרתי, שברת משהו פעם? ניכיה אמרה שלא. במובן הזה כל שפת הגוף שלה היתה שקר, ואמרת לי את זה. היא אמרה, למה ציפית? לא יודעת בדיוק, אבל שהתשובה תהיה כן. היו לך הזדמנויות לשבור את היד?

לא יודעת. אבל אני דומה לאמא שלי ויש לה עצמות חזקות הרבה אנשים כאן ידועים בעצמות חזקות? לא.

השעה הראשונה נגמרה והיא העירה את הבחור שישן. הוא קם מהכיסא, התכופף ונתן לי נשיקה על היד. הוא אמר, לאחר כך, ויצא. אחריו נכנסה בלונדינית. היא מעדה על הספה ושתייה התחילו לצחוק. לפתע החדר התמלא בתחושה שהכל יכול לקרות. גפרורים יכלו להידלק על משקופים וסוליות של נעליים. הן דיברו ביניהן בספרדית. הייתי דרוכה לספוג כל פרט שיסגרו. מי מחכה להן בסוף הלילה ומה הן הולכות לעשות מחר, בעוד שבוע, בעוד שנה. הן לא אמרו שום דבר מהסוג הזה או שהצפינו אותו היטב בשיחת חולין. הרגשתי איך היד שלי הולכת ונרדמת וידעתי שאם אמשך לחשוב עליה, החינוך הבריאי שקיבלתי יעלה לתבוע את שלו, והיד היתה שלו לפחות כפי שהיתה שלי. ידעתי שאם אמשך להסתכל על האשכולית אני אקדע את הקשר ואצא משם, ועד מחר בשעה הזאת ספרד תחמוק ממני לחלוטין. ביקשתי שילמדו אותי

ספרדית כדי לחשוב על משהו אחר. אמרתי שאני מבינה אבל לא מצליחה לדבר. הבלונדינית אמרה מילים וביקשה שאחזור אחריה. נוצ'ה. בלאנקו. אורו. למילים האלה היתה תהודה ואמרתי אותן לאט, כאילו היו כפות של מרק חם, וציננתי את נשימתי בין אחת לאחת. נייבה אמרה, זה לא יעבוד. את צריכה לתת ללב שלך לתקתק על השפתיים. בכל לילה אחר לא הייתי מאמינה לזה אבל עצמתי עיניים וכשפקחתי אותן דיברתי ספרדית. אמרתי, אני מרגישה שאנחנו במושב האחורי של מכונית. הבלונדינית כבר לא היתה שם אלא מישהי שישנה בישיבה. נייבה אמרה, כל הכבוד. בהסכמה אילמת חזרנו לדבר אנגלית. כשניסים מהסוג הזה נענים לך, המעט שאפשר לעשות הוא לנהוג בהם בעדינות. עצמתי עיניים, וכשפקחתי אותן היד שלי היתה קרה ורדומה לחלוטין. שניים ישנו על הספה ונראה היה שהם נקשרו לתוך הבית. שתקתי כל כך הרבה זמן שכל דבר מחוץ לשתיקה נראה לא אמיתי. הטיסה, המלונות שאכלתי בהם, הילדים האלה שוודאי מכורבלים עכשיו על מכסי מגוע של מכוניות מתחת לבניין. שמעתי את דלת הכניסה נפתחת. מישו נכנס וצעק, ונייבה ענתה בשקט שלא הגיע אליו. זה נמשך כמה דקות ולבסוף השארנו אותם להתווכח וירדנו למטה. השמש התחילה לזרוח והשמים נצבעו בצבען הדהוי של שמלות להשכרה.

ישבתי על שפת המדרכה. הבוקר גרם לאשכולית להראות מגוחך. פרמתי את הקשר, ליטפתי את היד והתחושה זחלה אליה בחזרה. לא חיכינו מספיק זמן כדי שהיא תשבר. אני אקנה כרטיס טיסה כשאחזור למלון. כולנו האמנו שהלילה הזה ימשך לנצח וכשהבוקר עלה שתקנו במבוכה, כאילו שפיזרנו הבטחות שאיננו יכולים לעמוד בהן ועכשיו מישו הגיע לתבוע אותן מאיתנו. נייבה ירדה בצעדים גדולים, הסתכלה על היד שלי ואמרה, יופי. היא החזיקה כף כסף ביד אחת והושיטה את היד השנייה. שאר הילדים התקבצו סביבנו במעגל. ישבתי על המדרכה והיא עמדה והחזיקה את כף היד שלי. שכן שהיה יורד למטה עכשיו היה יכול לחשוב שזו הצעת נישואין וכל מי ששם, היא, הילדים, כולם מחכים לתשובה. כן או לא. היא הרימה את הכף ואמרה, בשלוש, בסדר? אחת.
שתיים.
שלוש.

רשימות / מיכל צימרמן

נימוקי השופטים

הדבר המשמעותי והמרשים ביותר בסיפור "רשימות" זה היכולת הלא-אלמנטרית של הכותבת לבנות סיפור מתח, והכוונה היא לא למתח במובן הז'אנריסטי, אלא במובן הדרמטי הטהור – יש איזו בשלות וביטחון ומידה לא מבוטלת של כישרון ביכולת לזהות כוח דרמטי, לדבוק בו, להיות מודע בכל רגע למה הולך לקרות, לקחת את הקורא באף כמו שאומרים, ולהוביל אותו עד לסצנת שיא. רובנו כבר קוראים ותיקים ומחוספסים שקראנו המון, ולגמרי לא קל כבר להפתיע אותנו ולתפוס אותנו לא מוכנים, ומיכל הצליחה בזה.

רווית מושכת את דלת העץ הכבדה. האולם מלא. ככה זה בהרצאות שלו. שמונה בבוקר, הרצאה של ארבע שעות ובכל זאת אין כסא פנוי באולם כולו. היא נכנסת בראש מושפל, משתדלת לצעוד בצורה שתעשה הכי פחות רעש של עקבים. סורקת במבט מיומן את השורות העליונות ומוצאת מקום ריק. מפלסת את דרכה בין ברכיים חשופות בגרביונים דקים לבין כבלים של מחשבים נישאים. תקתוק מהיר נשמע מכל עבר. "היא מגדירה את העמדה ממנה היא חוקרת כאתיקה אקזסטנציאליסטית..." היא מתיישבת ופושטת את המעיל. חם לה. לוקחת רגע להסדיר את הנשימה. היא שונאת לאחר. כבר חודשים שהיא לא מספיקה שום דבר ולא מגיעה בזמן לשום מקום. היא אוספת את שיערה מחדש ואז מוציאה מתיקה הגדול דפים, לוח כתיבה, עט כחול. היא מאלה שעוד כותבים. תאריך, שיעור מספר, כותרת. מדלגת שורה, אחר כך תכתוב בה,

"איחורתי, צריכה להשלים". "הנחת היסוד היא אם כן, שהקיום קודם למהות". היא משתדלת להישאר מרוכזת אבל היא מאוד עייפה. כל השבוע עבדה בבית הקפה, וערב או שניים גם שמרה על הילדות של אסתר השכנה מלמטה. הגדולה בסדר. הן מורחות זו לזו לק על הציפורניים, והיא הולכת לישון בלי לעשות בעיות. אבל הקטנה. הקטנה לא רוצה להתקלח ולא לצחצח שיניים ואחרי שבמלחמות האלה רווית מנצחת בקושי, היא שוב רעבה, או מפחדת, או שכחה שיעורים למחר. כשאסתר חוזרת סוף סוף, מריחה כמו בירה ומספרת על הצגה בתיאטרון, היא לרוב צריכה להעיר את רווית שנרדמה מול הטלוויזיה הקטנה בסלון הצבעוני מדי.

פעם אחת היא לא חזרה. לקראת שש בבוקר רווית התעוררה מהרעש שעושים כשאוספים את הפחים של הבניין. היא דפקה בעדינות על דלת חדר השינה של אסתר, אולי חזרה ולא הצליחה להעיר אותה, או ריחמה עליה. היא פתחה את הדלת לכדי סדק צר ואז לרווחה. חדר השינה היה ריק. הוציאה את הפלאפון מהתיק, אולי שלחה הודעה, אולי משהו קרה. שלוש שיחות שלא נענו, האחרונה בעשר בלילה, שלושתן מאבנר. שום דבר מאסתר. היא חייגה אליה כמה פעמים ולא היתה תשובה והשעה היתה כבר אחרי שש ורווית התחילה לדאוג. מה תגיד לבנות? ואיך תיקח אותן לבית הספר? ומה איתה, השיעור הראשון מתחיל בשמונה וחצי והיא עוד לבושה בבגדים של אתמול. שקלה לעבור על הטאבו הידוע ולהתקשר לאבנר בשעה כזו, אמרה לעצמה: אם עד רבע לשבע היא לא עונה אני מתקשרת אליו. לא שהוא יכול להושיע אבל לפחות שיקשיב, שייתן איזו עצה. כשש וארבעים היא פתאום ענתה. אמרה לרווית "אני פה קרובה, את יכולה לעלות הביתה", אבל רווית הרגישה לא בנוח להשאיר את הבנות לבדן. אסתר התעקשה. אז רווית עלתה לדירתה והסתכלה מהחלון. רק בשבע ועשרה מונית נעצרה מול הבניין ואסתר יצאה ממנה וחצתה את הרחוב בריצה ממש. באותו ערב היא התקשרה. רווית לא ענתה, עבדה בבית הקפה, ואסתר השאירה הודעה "סליחה, שלא תדעי מה קרה". מתחת לדלת הדירה השאירה לה אסתר מעטפה ובה כסף על 10 שעות עבודה. אז רווית חשבה שאחרי הכול זה לא היה כל כך נורא, ובאמת, מה את שופטת, לכי תדעי מה קרה. בשבוע שאחר כך כששוב שמרה, אסתר כבר היתה מחוץ לדלת ולפתע חזרה ואמרה "סליחה על היום ההוא, אה?" ורווית הנהנה. "את מבינה, כן?"

ורוית אמרה, "בטח מבינה. קורה. עזבי, אסתר, כבר שכחתי מזה". "דה בוכאר טוענת שהאישה היא האחר, היא מכווננת את הזהות שלה כאוביקט ביחס לתשוקה הגברית". יש ריח חזק של קלמנטינה. רווית מסתכלת לצדדים אבל לא מזהה את המקור. מי אוכל קלמנטינה באולם סגור. ד"ר קליין עוצר את שטף דיבורו. לרגע היא חושבת שהוא עומד לשאול לגבי הקלמנטינה אבל הוא רק מוריד את הג'קט שלבש עד עכשיו ותולה אותו על גב הכסא הכתום. הוא לוגם מבקבוק מים קטן, עיניו מכווצות בריכוז או כאב. הוא משתעל שיעול שטוח. נראה לה שגם הוא עייף. לפני כמה ימים נכנס מישוהו לבית הקפה עם ג'קט כזה בדיוק, אפור כהה עם כיסים חומים, והיא כבר מיהרה אליו, למרות שישב באיזור של קרן, ורק כשנעמדה מולו גילתה פרוץ זר.

יש לה אי סדר במחשבות. היא הופכת דף וכותבת רשימת משימות. בהתחלה דברים ברורים שהיא לא מצליחה להגיע אליהם אבל כבר באמת חייבת. לנקות את הבית, למשל. הפעם האחרונה שהיא ניקתה את הבית היתה לפני ארבעה שבועות. יש לה שותף, עומרי, אבל הוא קצין באיזו יחידה סודית וכמעט לא בבית, שזה טוב מאוד, היא כמעט גרה לבד ולכן לא אכפת לה לנקות לבד. היא גרה איתו עכשיו שנה שנייה. הוא גר שם שנה לפניו עם שותף אחר שקיבל עבודה בחו"ל ופגש את רווית במקרה בחתונה, כשהיא בדיוק חיפשה דירה בעיר. בהתחלה רווית וחברות שלה היו צוחקות שאולי מה שהתחיל בחתונה גם יגמר בחתונה. באמת עומרי הוא מציאה. ובאמת היא גם היתה מעוניינת בו כמה חודשים טובים, עד שאבנר נכנס לתמונה. היו ביניהם רגעים קטנים כאלה, היא הכינה לו עוגיות שיקח לצבא, הוא סחב לה דברים מפה לשם.

כפעם הראשונה שאבנר עלה אליה לדירה היא היתה צריכה להישבע לו שהשותף שלה לא בבית. "ואם הוא במקרה באיזה אפטר?" אבנר דחק בה להתקשר לעומרי ולוודא שהוא עמוק באיזו משימה. אחרי כמה שבועות עומרי דווקא היה בבית, בגימלים, ורווית, שכבר הרגישה עם אבנר מספיק בנוח, אמרה לו "אויש, נו אבנר, באמת. תאמין לי שלא מעניין אותו מי בא אלי או כמה זמן אנחנו מסתגרים בחדר". זה דווקא עבד.

"החיים האידיאליים, לפי האקזיסטנציאליזם, הם חיים כסובייקט, חיי חירות". ד"ר קליין משתעל שוב שיעול יבש וארוך, נאחז במשענת הכסא

הכתום לאיזון. הוא מנגב זיעה בלתי נראית ממצחו. רווית בוחנת אותו רגע ארוך, את הסוודר הדק והצמוד מדי לטעמה, בטח בשביל מרצה באוניברסיטה, המשקפיים האופנתיים. ניסיונות להראות צעיר מגילו. סטודנטיות מוצאות בו משהו מושך. היא שומעת אותן מדברות בשירותים, במדרגות שיוורדות מהאולם הגדול לרשא שבחוץ. היא חוזרת לדפים שלה. מתחת ל"לנקות את הבית" היא עושה עוד כוכביות וכותבת "לשלם חוב בכיטוח לאומי", "לקנות גלולות", "להתקשר לשירה". מותחת קו מתחת לסעיף האחרון. היא מזניחה את החברות שלה, היא יודעת. רובן מבינות, כך לפחות הן אומרות. העומס, לימודים ועבודה, וגבר חדש שעוד גונב את ההצגה. עם שירה הכי קשה, אולי כי הכי אכפת לה. כשרוית מצליחה סוף סוף להגיע לפגישה איתן, כולן יושבות בקפה ארלוזורוב. היא קמה ללכת ראשונה, ברגע שאבנר מתקשר. כולן מצחקקות ואומרות לה "זה בסדר, אנחנו מכירות את ההרגשה". רק שירה מאדימה. "הוא מתקשר ואת רצה? הוא היה עוזב את חברים שלו בשבילך?", ברגעים כאלה רווית מרגישה בודדה ולא מובנת. כאילו היא בתוך בועת פלסטיק שקופה שרק היא מודעת לקיומה. היתה רוצה להסביר לשירה שהם בקושי נפגשים, בין אשתו לעבודה שלו לילדים שלו, היא לוקחת כל שעה שהוא יכול לתת. אבל היא יודעת מה יהיו התגובות, היא יודעת מה הן חושבות על הנשים האחרות. גם היא חשבה ככה עד לא מזמן. "אולי שיבוא לפה, נפגוש אותו כבר?" מישהי מציעה הצעה מפייסת. שירה מהנהנת ומבטה בוחן, מחפש להוכיח. רווית מגחכת בלי קול גיחוך מר וכהה. פעם אחרת, היא אומרת. "אני צריכה להכין אותו מראש לכה דבר". והיא צוחקת בקול רם, וגם הן, והפלסטיק של הבועה נאטם עוד יותר. אחרי שאבנר הולך בחזרה לחיים שלו רווית מתחרטת. מדמיינת את הבנות יושבות ביחד, צוחקות, מרכלות. כועסת על עצמה. פעם הבאה אני אומרת לו שאני עסוקה. אבל היא אף פעם לא אומרת לו לא. לא מסוגלת לוותר על הזדמנות להיות איתו. כמה פעמים היא כבר ביקשה לצאת מוקדם מהעבודה, או להגיע מאוחר. הבריזה מכמה ארוחות משפחתיות, מכמה שיעורים. זה צורך פיזי ממש, כמו אינסולין, כמו משאף. הם שוככים במיטה שלה עירומים והוא אומר לה "יש משהו שמחבר בינינו. משהו שלא הרגשתי אף פעם לפני". הוא אומר לה, "את הסיוט שלי. אני מכור אליך. לא יכול בלי", והיא מרגישה סקסית ומיוחדת וחד פעמית. אותה הוא רוצה. עליה הוא חושב לפני השינה. יכול היה

לבחור בכל אחת ובחר בה. "זה תמיד יישאר, מה שקורה בינינו", הוא אומר לה והיא מרגישה את זה, שם, ביניהם, מין כוח לא מוסבר, כמו מגנט ענק שמושך אותם. הוא מספר לה שעם אשתו הוא כבר לא שוכב. היא מקשיבה בהבנה, מלטפת אותו. היא אחרת, הוא צריך אותה. בכלל, איך מצא עצמו נשוי לאישה בלונדינית ושמנמנה אם הוא אוהב רזות וכהות, "כמוך", ורווית שומעת "אותך". הוא אף פעם לא בגד באשתו לפני שהכיר את רווית, הוא אומר. ורווית עוצמת עיניים וכל השרירים בגופה נרפים, ורק הקול שלו מרפרף על העור שלה כמו ערפל, מספר כמה היא רכה וחכמה. ואז הוא הולך והיא נשארת לבד, מתגעגעת לדברים שהיו לפניו.

ד"ר קליין אומר "שאלה מעולה, תראי..". מישהו שיושב בשורה של רווית צועק, "לא שמענו את השאלה", וד"ר קליין אומר בקול חלש, "תחזרי על השאלה בקול רם בבקשה". הסטודנטית חוזרת על השאלה בקול עדין שנשמע לרווית מלאכותי. היא מנסה לראות מי זו בדיוק, אבל מצליחה רק לזהות שהקול בא מהשורה הראשונה ממש. השורה של הגרופיות. עוד כוכבית. "לקנות מטריה". נמאס לה להירטב או להתחבא בתחנות אוטובוס. לפני שבועיים בערך תפס אותה גשם מטורף כשהיתה בדרכה מבית הקפה לדירה. רווית רצה ונעמדה מתחת לגגון של איזו חנות וככה התקדמה, מגגון לגגון. מתחת לגגון השלישי ישב שומר על כסא גבוה. רווית חייכה אליו חיוך נבוך והשומר פרח. הציע לה לבוא לעמוד ליד הכסא שלו, שם יש תנור ורווית התקרבה קצת. באמת לא היה מזיק לה להתחמם טיפה. נעמדה מול החלון הגדול המכוסה בוילון והושיטה ידה לתנור. "מה זה פה, בר?" היא שאלה כדי להרוויח זמן, והשומר ענה, "מסעדה". "יקר?", השומר צחק. "לי זה יקר". רווית צחקה גם, צחוק שותף. היא התקדמה כמעט עד קצה הגגון, איפה שהוילון כבר לא הסתיר את החלון, כאילו התעייף לקראת הסוף. לא ניתנה לה שהות להסתכל סביב, להתרשם. בשולחן הצמוד לחלון הגדול ישבה אישה בלונדינית שמנמנה וחייכה אל גבר שלצידה. מן העבר השני של השולחן ישב עוד זוג, שרווית ראתה ככתמים מטושטשים. היא נהדפה לאחור, השומר קפץ, נבהל, חשב שאולי נכוותה מהתנור וכבר ראה עצמו מסתבך כהוגן. "קיבלת כווייה?", הוא שאל, ורווית הנידה ראשה לשלילה ותוך כדי נסוגה לחושך, לגשם. רצתה להגיד לשומר תודה ולהתראות, אבל הרגישה שהלשון מרוצפת מסמרים ואם

רק תנסה להוציא הגה המסמרים יעשו בה שמות. נופפה בידה בתנועה רופפת והלכה משם. הגשם לא נחלש ולא ריחם. רווית לא האיצה את צעדיה. לאט הלכה, צעד מדוד אחרי צעד מדוד. בעיני רוחה ראתה את אבנר צוחק, מאושר ממש, וזרועו הימנית כרוכה סביב כסאה של הבלונדינית. התמונה צרבה, אך היא לא יכלה לסלק אותה מעליה. בן זונה, חשבה. העלבון תפח ומילא את ריאותיה עד שלא נשאר מקום לחמצן. איתה הוא הולך למסעדות. פוגש אנשים. מחבק אותה ככה, במקום ציבורי. היא אשתו. ומה אני. אני מטומטמת.

שבוע הם לא דיברו. הוא התקשר הרבה ושלה הודעות. "זהו?" ו"ככה סתם?". זה החמיא לה שהוא המשיך לנסות. הוכחה קטנה ומנצחת שהיא חשובה לו באמת. אבל היא נאחזה בכעס. כמו גמילה, היא אמרה לעצמה. בדיוק שבוע אחרי, בסופו של יום ארוך ומעיף, הוא חיכה לה מחוץ לבית הקפה. היא נמסה. הוא אמר לה, "מתגעגעים". היא האמינה. כששכבו פתאום התגבשו בה המילים. הלוואי שהוא ימות. היא לחשה "זה לא יעבור בחיים, נכון?" והוא ענה "בחיים זה לא יעבור. אף פעם".

רחש עובר באולם. רווית מרימה את ראשה מהדפים. ד"ר קליין עומד קפוא, בוהה באוויר. זיעה מבריקה על מצחו החיוור. הוא שולח יד חלשה לכיוון הפודיום, אבל הוא לא מגיע אליו. ברכיו מתקפלות כמו כסא נוח והוא מתמוטט אל הרצפה במין הילוך איטי, יורד על ברכיו כמו מתחנן על נפשו. מישהו צועק, "ד"ר קליין!" ומישהו אחר, "תביאו מים". בכת אחת כולם קמים, נדחקים קדימה. רווית אוספת את דבריה במהירות. מתרוממת על קצות אצבעותיה, אולי תצליח לראות מה הולך שם. היא מנסה לפלס דרכה קדימה, אבל המעבר חסום לגמרי. סטודנטים נאמנים צועקים מכל עבר. "תתרחקו אחורה", "תתקשרו לאמבולנס". היא עולה ונעמדת על הכסא אבל מצליחה לראות רק ראשים צפופים, מתקהלים כמו חבורת יונים סביב לחם. כאילו התבקשו להסתיר. היא חייבת להצליח להתקרב, לראות. דחף בלתי נשלט ממש. היא רואה מישהו שנע קדימה על המושבים ומנסה לעשות כמוה. היא מסורבלת עם תיקה הגדול והמעבר מעל מסעדי המושבים לא קל בעקבים. בכל זאת היא מצליחה לרדת כך כמה שורות עד שנתקלת שוב בחומה האנושית.

דלת נפתחת בצד הכמה ואל האולם נכנסים שני פרמדיקים. רווית מספיקה לראות אותם – אחד קטן חובש כיפה והשני ג'ינג'י גבוה – לפני שהם

נעלמים בהמון, ובפרק הזמן הקצר הזה בא לה לצעוק עליהם שירוצו. מה הם הולכים בכזו שאננות. היא לא רואה אותם מגלגלים פנימה אלונקה, אבל היא הופיעה איכשהו וכעבור זמן שנראה ארוך וקצר גם יחד היא רואה את הפרמדיק הג'ינג'י צועד לאחור, ידיו אוחזות בקצה האלונקה. היא מזדקפת שוב על קצות אצבעותיה אבל תנועת האלונקה מלווה בוילון כזה של סטודנטים מודאגים.

דלת החירום נשארת פתוחה ונחיל הסטודנטים זורם דרכה החוצה, אל הקור המעונן. רווית שומעת קולות מתלחשים, מילים תלויות באוויר. השוואת גירסאות. עכשיו ידברו בזה בלי סוף, יהפכו בזה. היא חייבת לשבת. ואוויר, חייבת אוויר. מישהו אומר, "הפרמדיק עשה לא עם הראש", ומישהו אחרת עונה, "שמעו אותו מדבר כשפינו אותו". רווית מסתובבת ופונה לכיוון ההפוך מהזרם, עולה על גבי המושבים ועוברת בזהירות עוד שורה ועוד שורה. היא רואה מטושטש. היא מגיעה למעלה ודוחפת את דלת העץ הכבדה. המסדרון שקט ושלום, ההמולה עוד לא הגיעה אליו. היא נושמת עמוק אבל לא נכנס הרבה אוויר. היא יורדת במדרגות שמובילות לדשא וממשיכה ללכת לכיוון השער הראשי. חייבת להתרחק משם. היא עוברת את השער, יורדת ברחוב הראשי. יש לה בחילה מחניקה. בקיוסק קטן היא מצביעה על מקרר המשקאות. "קולה?", היא מנידה ראשה לשלילה. "אייס טיי?". בניסיון רביעי המוכרת מציעה מים ורווית מהנהנת. היא נשענת בגבה אל הדלפק, לוגמת כמות קטנה מאוד של מים ועוצמת את עיניה. היא רואה למולה את המודעה שיתלו על דלת האולם הכבדה. בצער רב אנו מודיעים על לכתו בטרם עת של הד"ר אבנר קליין. הותיר אחריו אישה, ילדים. ואני. מה איתי.

רווית פוקחת את עיניה בקושי. מבטה המטושטש נופל על דלי שחור ובתוכו מטריות. היא בוחרת מטריה גדולה וירוקה, ומשלמת למוכרת בלי מילים. בחוץ היא מוציאה מתיקה את העט הכחול ואת הרשימה ומותחת קו על הכוכבית של המטריה.

מרכבה מתוקה / נועם גלזר

נימוקי השופטים

מה שנועם עשתה פה, במודע או שלא במודע, זה לקחת אותנו, הקוראים, למקומות שאנחנו בדרך כלל מעדיפים להביט לצד השני כשאנו עוברים על פניהם. זו יכולת משמעותית של כותב או סופר, לזהות היכן יש עניין, היכן יש וילון מטאפורי שצריך להסיר, ונועם נכנסת לשם, לתוך בית החולים, לתוך ההווי של האחיות, לא כמו מצלמה, אלא עם כל החושים, ומביאה את מה שאי אפשר לצלם, את הריחות, את הקולות, את הרגשות, ולבסוף גם מסיימת את הכל בצורה כה נכונה ואלגנטית ולא סנסציונית.

זה כמו בשיר הזה, חשבה כשראתה את הקו מתקרב באיחור לתחנה, רק ששם המרכבה מובילה אל המקום הטוב הזה, שכולם רוצים להגיע אליו בסופם, ואילו המרכבה הזו מרמה - מביאה אותה מבטנה של העיר אל תוך לוע המפלצת ובחזרה. יום-יום, במסלול מתעקל, עוברת המרכבה הגדולה והרעשנית בכל שוליה המכוערים של העיר, עולה לאורך רכבות בניינים ויורדת שאולה, מסדרונות ההר הפורחים מגלים לבסוף, בין שיחים וכנסיית-זהב, את מפלצת הבטון. ויום-יום היא יוצאת אחרי שהמעיטה בקצת.

בנסיעה, יום יום, כל הגוף, כמו אחד הצינורות המאונכים לעומדים, לוקח חלק ברטט העולה מעלה. מתחת רגליה, וכלל לא משנה היכן היא יושבת,

האדמה רועדת. היא יודעת כי היכן שהוא למטה ממוקם המנוע, אך כל התחתית במקשה אחת רוטטת-רותחת, כמו תחתית סיר המתסיסה את כל המתבשל בו יחד. ואילו בחוץ תמונה יפה נעה, המרגיזה את הרוטטים בשקט שלה, פְּחִלְקוֹת שבה היא מונחת בזכוכית. היכן שעוצרת המרכבה והיא יורדת, הכל עומד במקום. אנשים שניתקו מן המאוונך ועתה הם כבר לא מטילים עקבות, רק ארבעת גלגלי המיטה שוקעים מעט-מעט יום-יום באדמה, ואיש לא מנקה תחתם. שם היא נעה בין החדרים הפתוחים שעקרו מהם הדלתות והפרטיות, אל חדרים תלת-ראשי חולים, שרק הוילונות מייצרים ומסירים מחיצות, וכולם ממתנינים במאוזן למשהו. כשנגמרת המשמרת, אחרי שנחפפות הרשימות, היא ממהרת, לא אומרת שלום אלא לאלו הנקרים לה בדרך, השמוטים במסדרון בהמתנה לרצח או התקועים בוהים בטלוויזיה המחלקתית. היא יוצאת והולכת אל מה שנראה תמיד נגד כיוונו של הזרם. התמרורים כולם מכוונים יציאה, והיא דווקא מעמיקה עוד פנימה, חוצה את המסדרון המוביל אל הגשר לצדו השני של בית החולים, מביטה מבעד לחלונות על הסביבה הצמחית. "זה המקום עם הנוף הכי יפה", סיפר לה אחד האחים פעם בדיחה, "מכאן לא רואים את הבניין הכי מכוער שקיים". והיא צוחקת בהסכמה, וממשיכה הלאה אל אמה (מזל שהתקרה גבוהה, מחייכים-נוקשים זה לזה היושבים הרוטטים במרכבה המסתערת מוארת בחשמל). אז היא ממשיכה בדרך, וצעדיה נבלמים אל מול דלתות המחלקה, והשלט המורה על שעות ביקור מעורר בה, אחות מסורה, רעד קטן של בהלה, אבל זו היא, גאולה, ופותחים בפניה דלת ונותנים בידה בחירה, וכשהיא עוברת את הסף, היא מרגישה את מדיה נשמטים ממנה, עתה היא על אדמה שאין בה רפואה. האחיות היפות, הטובות, הרחומות, הן כולן מתבוננות בה, על המבקרים צריך לרחם. השכובים במיטות, רגליהם כבר אסופות אל המיטה, בהמתנה לעולם שכולו, האחיות רק עומדות על המשמרת, דוחפות חזרה לשינה את כל המעז להתעורר, מלטפות בעיניים גדולות מצחים לוחטים, משטיחות קמטי פנים ועוויתות גפיים, מוסיפות כרית מתחת לרגליים, מעלות מעט מינונים, מעלה-מעלה, זהו סולם שכיוונו אחד.

בשעה 7:34 האוטובוס אמנם נצנץ בצומת אך לא היה בתחנה כנהוג. מאחרת היום המרכבה, היא חשבה לעצמה, וחשה את נשימתה מלוחה. אמה לימדה אותה, כשהיתה קטנה, שהמלח הוא הלוחם הטוב ביותר כנגד כל

החיידיקים, שהם רואים אותו מגיע הם כולם בחיל ורעדה. "אין תרופה כמו המלח, הוא מנקה את הכל", תמיד היתה אומרת. כשהיתה חוזרת משיעורים בבית-הספר לסיעור מגלגלת על לשונה שמה של תרופה חדשה, אמה היתה מגלגלת עיניים, "סיפורי סבתא, המלח פותר את הכל, שום דבר לא יכול לעמוד בו". כשגדלה, אמה לימדה אותה לרקוח במינונים נכונים: לחמם את המים בקומקום, להכין קפה לאבא ואת המים הנותרים לשפוך על כפית מלח המונחת בתחתית כוס בינונית בגודלה. היא היתה אז בוחרת בכוס שקופה וממתינה (גובהה כגובה השיש), מתבוננת במים הנלחמים באומץ בגרגירי המלח השכובים עצלים ובוטחים בקרקעית. חמים ככל שהיו המים, אף פעם לא הצליחו להמיס את המלח לגמרי. אך בטרם סיימה, אמה היתה מסלקת אותה לחדר האמבטיה ומפשיטה מעליה את הפיז'מה בחדר המחומם היטב פְּכָתוֹם התנור הרשע המביט עליה מהתקרה ומכניסה אותה אל הדוש הרוחת למקלחת מהירה, וכשהיתה יוצאת היתה מונחת כוס מיי-המלח על שיש האמבטיה להסנפה. בפעמים הראשונות הביטה בה אמה - והיא, ביד רועדת מעט העלתה מים מהכוס בכפית המחוממת והגישה קרוב אל נחיר ימין וסתמה בידה נחיר שמאל ומשכה אוויר שהפך מים והמלח צרב והבהיל בתחילה, "המים חמים מדי?" שאלה אמה, "כן" היא נאנקה, ואמה היתה מכניסה זרת בודקת - "המים בסדר גמור, את תכף מתרגלת." והיתה מוסיפה: "תוציאי מהר החוצה!" והיא היתה מחזקת את סתימת הנחיר השמאלי ומוסיפה אצבע סותמת לאוזן ימין ונושפת בחוזקה ומשהו בה התנקה. והיום, כמו בשאר הימים בהם משהו עמד בגרון או סתם את דרך הנשימה הנקייה באף, היא מילאה מלוא מים בקומקום החשמלי והכינה לעצמה קפה ובשארית מילאה כוס (אמה התעקשה, לא כוס זכוכית דקה, היא עלולה להיבקע) ונכנסה למקלחת והמים שטפו אותה, ויצאה ולקחה הכוס מהמטבח וניצבה מול עצמה במראה וניגשה למלאכה.

איך אהבה כילדה את נצנוץ כפית הכסף ואת המים העבים הנמשכים בה כמעשה קלעים. השאיפה-נשיפה במסלול הפנימי המתחדר ומתעלה ושורף את הכל בדרכו (והראש מתעורר אל היום צח ורענן). אך היום משהו במינון השתבש, אולי שמה יותר מדי מלח, אולי המים לא היו חמים מספיק, השערות הדקות שבאף נשרפו בזו אחר זו במעלה הנחיריים, ולא נעצרו אלא התפצצו כחוטי אש לוחטים באחורי הראש. רתומה לעצמה במושכות מלח יצאה מחדר

האמבטיה, וכמו סוס ציינתן התלבשה, לקחה תיקה ויצאה מהבית במעלה הרחוב לרחוב הראשי, לנתיב האוטובוסים המיוחד ולתחנות הפזורות בו. כשעלתה על המרכבה, התיישבה בספסל מרווח לעיניה וספרה את דופק הירד לשכוח את הלמות הגיצים בראשה. אחרי כמה תחנות, סביב צומת פת לערך, הבחינה לפתע בהעדרו של הרעש, והתעוררה, ככתוך סרט, לנסיעה החלקה המחליקה על הכביש. הביטה מבעד לחלון, בנוף שהכירה יום-יום, וראתה בעזרת השמש את פרצופה שלה יושבת באוטובוס ובחוץ ובפנים היה שקט. היא נהנתה מהנסיעה המתוקה ובכל זאת, חסרו לה הייסורים הרגילים, והפחיד לה מה מתאזן, מה עכשיו נאלץ להתאזן. כשהגיע האוטובוס לתחנה הסופית בבית החולים, גלשה ממנו בהילוך מרחף, אך ההשפעה התפוגגה מהר-מהר. כשעברה תחת המגנומטר, מחייכת לשומרים המוכרים, לא צפצפה, אפילו חגורה לא לבשה, אבל סביב הראש, משהו נדלק, כפתיל טרי של דינמיט, כאילו קו מסוים מצד ימין לשמאל של הראש התלקח ונשרף. היא התקרבה לחלון-ראווה בקניונית שבכניסה לבית החולים וניסתה לראות בהשתקפותה אם יש להתלקחות הזו סימן חיצוני כלשהו. עלתה במדרגות הנעות במסלול אוטומטי אל המחלקה, חילקה תרופות, בודקת שהם מרימים גבוה את הראש, ומבליעים תנועה הגונה של הגרוגרת או הצוואר, שהם פותחים פה גדול ומראים שבאמת הכל ירד, ושהם מתכסים טוב טוב בשמיכה, "ולהיטיב להם כרית תחת הראש" היא אומרת לאחיות המתרוצצות בכל החדרים. הכוסיות הקטנות מפלסטיק, אלו שמניחים בהן שלוש תרופות בבת אחת, לדוגמא שתיים ורודות גדולות וחצי כדור לבן קטן, או שני כדורים שטוחים חצי כחול חצי צהוב, ואלה שלוקחים גם תוספים, וצריכים סיבוב נוסף, הכוסיות המונפות אל על, במחוות "לחיים" חצופה, שוב ושוב ביד שמאל, ובימינה היא תומכת תחת הצוואר, תחת העור המאיים להיפצע ותחת הפלומה ותחת הבלוטות החשודות תמיד. אך מצאה את עצמה ממלאת הכוסיות הקטנות במים, ואת הכדורים מפוזרים בכלגן על השולחן. היא שפכה את המים על הכוסיות הקטנות, בתנועות עלובות של ריקון, עוד מעט תור סיבוב שלפוחיות השתן. בנחיריים "את מריחה את הריח הזה?", שאלה את חווה, שעברה בדיוק בדרכה לאנשהו, "איזה ריח?" החזירה האחות. "חזק של שתן", ענתה. "טוב, את יודעת", חייכה חווה כמעט צחקה, "מתי אפשר לענות על זה שלילי במחלקה הזאת, תגידי לי?". "כן", ענתה,

אבל חווה הוסיפה: "אולי אני כבר לא יכולה להריח את זה, כי זה נספג לך בכגדים אחרי יום עבודה, אבל האמת שכרגע אני לא מריחה, אולי זה מאחד החדרים. ואת נראית לא משהו." "כן", ענתה, "סתם עייפה וכואב לי הראש מהבוקר." "תני להרגיש את המצח שלך", חווה נעה לכיוונה, "תודה חווה, אבל יש מטופלים שצריכים אותך יותר ממני, תכף אארגן לי מדחום." "את יודעת", חווה אמרה, "זה לא תמיד שהזקנים והחולים באמת עומדים לפנינו בתור." היא חייכה לחווה, וניסתה לצחוק מהצחוק מהמוות הרגיל שלה. אחרי חצי שעה של סידור תרופות מרוכז נזכרה, הלכה לחטא את אחד המדחומים שמצאה, ודחפה אותו לפיה. היא המתינה עד שהמדחום יצפף, ובינתיים בדקה בארונות אם נראה שחסר ציוד, אחר כך תעשה ספירה של ממש אבל בינתיים, חבל היה לה על הזמן. אז צפצפה וסגרה את דלתות הארון והתבוננה במראה לשנייה, היה נרמה לה, אבל פתאום הכאב שוב תקף, כמו פילח את הראש לשני פלחים איומים, חורר מאחורי הראש עד לפה חור עגול, עושה אותה מפלצת, שכחה לאן הלכה המחשבה. בשלוש וחצי ארוזה את חפציה ועזבה את המחלקה. אל אמה הגיעה השעה, להביט בה מבטים של פעם אחרונה שוב ושוב, ואחר כך תחזור הביתה, חזרה בדרך המתעקלת באומרה "שלום" אל המפלצת, וממנה ברטיטה אחת גדולה למטה ולמעלה, בפיתולים העירוניים, אל הבית. בכדי להגיע אל אמה היתה צריכה לעלות שתי קומות במעלית ואחר כך להלך ישר ארוך-ארוך עד לגשר השקוף. היא הלכה הליכה נמרצת עד למעלית, אך כשנכנסה החלו העיניים להכביד, שוקעות בחוריהן כאילו מישוהו לוחץ אותן בכוח אדיר פנימה. היא נשענה על בטנת המתכת של המעלית, עצמה את עיניה. "אחות, את למעלה או למטה?" היא פקחה את עיניה לאיזו גברת. "קומה שבע", היא אמרה, והגברת לחצה בשבילה ואמרה "אף אחד לא אוהב פה את האחיות, אבל אני יודעת שאתן עושות עבודת קודש. אמא שלי היתה אחות, נשמה צדיקה כזאת בחיים לא ראית, משהו מיוחד. עכשיו היא בת שמונים וחמש, וכל היום היא עובדת בגינה ומטפלת בחתולים בחצר כאילו אחד-אחד היו מאושפזים. אז ככה שאני יודעת עליכן". העיניים שלה כאבו, היא לא היתה בטוחה ששמעה מה אמרה הגברת, אבל על כל מקרה רצתה לומר לה תודה. כשהמעלית נעצרה היא הרגישה שהמוח שלה נזרק מעלה ונתקע בתקרת הגולגולת. "קומה שבע", הגברת אמרה, כבר לא בנחמדות. "תודה", היא ענתה ופסעה בקושי רב החוצה

מהמעלית. המסדרון נראה כה ארוך, לא רק הראש כאב, גם הברכיים התחילו נלחצות תחת מאמץ העמידה של היום. "מהעמידה בתור" אמרה ורעם צחוק קצר פקע מתוכה. כשהגיעה סוף-סוף אל קצו של המסדרון עמדה בגשר השקוף, והביטה על הפרא האדום שהשתולל בחוץ, וכבר כמעט נעלמו ממנו קרני השמש. היא עמדה ככה כמה זמן, לא ידעה כמה, וניסתה לנשום את הרוח שעף בחוץ אל ריאותיה פנימה, אך עמדה ביניהם הזכוכית. הגוף היה כבד, הכאב התפשט כבר בכל הגוף והראש רתח. הנשימה כבדה עליה, והיא הביטה על הגוף ברוך כמה שיכלה, וקצת שמחה שלא תצטרך לעשות את הנסיעה הנוספת הביתה. מישהו, כך קיוותה, יגנוב את הרביקו מארנקה, ויעשה בו שימוש הגון. מישהו יתפוס מקום על המרכבה במקומה. השכמות חרקו, וכשעצמה עיניה פנימם של העפעפיים, אצבעות הידיים, העורף. כשכמעט שקעה השמש ראתה את השתקפותה יותר ויותר. כמו סמל עתיק, להט מסלול המלח על פרצופה. אפה, מצחה - גחל בוער. כשהחשיך, אספה עצמה ובצעדים עייפים התקדמה אל דלת המחלקה של אמה. שוב מחוץ לשעות המחלקה, אך הפעם לא התנצלה על כך, רק ביקשה שיסתיים כל זה, כך או כך. כשאמרה את שמה ופתחו לה הדלת, עברה את הסף. לרוחבו של המסדרון עמדו רופא ושתי אחיות שהכירה, והביטו בה בחמלה גדולה. היא פשטה אליהם את ידה.

על המחלקה

תכנית B.A בתרבות, יצירה והפקה משלבת ידע אקדמי מעמיק בתחום לימודי התרבות (Cultural Studies) יחד עם התנסות מעשית ביצירה והפקה של תחומי תרבות: אמנות, ספרות, מוסיקה, תיאטרון, הפקות רדיו ומדיה דיגיטאלית. השילוב בין לימודים עיוניים ברמה גבוהה ללימודים מעשיים הוא ראשון מסוגו בארץ. התוכנית פונה למועמדים ומועמדות, המבקשים להעמיק בחקר התרבות, לרכוש השכלה רחבה, לפתח מחשבה ביקורתית ותוך כך למלא תפקידים מקצועיים במגזרים השונים של התרבות הישראלית.

הלימודים העיוניים מאפשרים רכישת השכלה בין-תחומית (סוציולוגיה, פסיכולוגיה, היסטוריה, תקשורת, פילוסופיה ועוד); חקירה משווה בין סוגי מדיה שונים (אינטרנט, ספרות, קולנוע, טלוויזיה, אמנות פלסטית, תיאטרון ועוד); והעמקה בהבנת התרבות הישראלית שבה אנו חיים, התרבויות הסובבות אותנו, והתרבות הגלובלית המשפיעה על כל אלה.

במקביל ללימודים העיוניים מתמחים הסטודנטים באחד משני מסלולים מעשיים: **ניהול תרבות**: יסודות ניהול, יזמות, שיווק והערכה של מוסדות תרבות ואירועי תרבות במגוון תחומי התרבות כגון מוסיקה, תיאטרון, אמנות ובדגש על פעילות מעורבת בקהילה.

עריכה וכתבייה: רכישת מיומנויות של הבעה בסיקור תקשורת של אירועי תרבות, בכתיבת ביקורות ומאמרים, פרוזה ושירה, ובהפקה ושיווק של טקסטים בסוגי מדיה שונים: כתבי עת, אינטרנט, עיתונות מודפסת, רדיו, מו"לות ועוד.

המחלקה צעירה, דינמית ותוססת, ומתאפיינת בפעילות ענפה של הסטודנטים במגוון רב של תחומים במסגרת הלימודים: עריכת אתר האינטרנט מעמול (www.maamul.sapir.ac.il), הוצאה לאור של כתב עת, הפקת תערוכות, הופעות ומיזמי תרבות בשיתוף פעולה עם מוסדות תרבות ברחבי הארץ, הפקת פסטיבל "מדרום" באופקים ועוד.

בראש המחלקה עומדת פרופ' נורית גרץ והסגל מורכב מחוקרים ומאנשי מקצוע מובילים בתחומם.

על הכותבים

דעאל רודריגז גארסיה

בן 27, נולד, גדל ומתגורר בירושלים. מלמד ספרות בתיכונים בעיר. מנחה סדנאות כתיבה. פרסם שירים בממות שונות.

יאיר אגמון

בן 26, מירושלים, נשוי לשירה. סטודנט לקולנוע בסם שפיגל (שנה ג'), וסופר. פרסם עד כה שני ספרים, "חפ"ש" ו"עם הארץ - סיפור מסע". בפברואר הקרוב יצא ספרו השלישי "יאיר ויהונתן".

שיר ראובן

בת 25, גרה בתל אביב. עובדת בלחמן פסיכומטרי. שותפה בלהקת ילדות סכסכניות, מזל אריה, צבע אהוב צהוב, אוהבת כלבים גדולים ומנה חמה סצ'ואן.

מיכל צימרמן

בת 29, נשואה טרייה וגרה בתל אביב. סטודנטית לתואר שני בספרות במגמת הכתיבה היצירתית באוניברסיטת בן גוריון. בעלת תואר ראשון בקולנוע מאוניברסיטת תל אביב. עובדת ברשת (זכיינית ערוץ 2). מאוד אוהבת לקרא ומנצלת כל רגע לגנוב עוד כמה עמודים.

נועם גלזר

בת 28, גרה בירושלים. לומדת לתואר שני בספרות חז"ל בחוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים. מעורכות כתב העת "עירובין".

פרטים נוספים על הפרס ניתן למצוא באתר של המכללה האקדמית ספיר.
ניתן ליצור קשר בכתובת: pras@sapir.ac.il
או בטלפון למשרד המחלקה: 077-9802423

